

Vietnam, USA og Norge

Taler

Gunnar Garbo

Dato

21 februar 1968

Sted

Tale på møte av Vietnam-bevegelsen i Norge

- 1 Folk spør stundom om det angår oss hva amerikanerne driver med i Vietnam. Bør vi ikke overlate Vietnam-krigen til dem som har best greie på den, om jeg så må si: til dem som selv kaster bombene?
- 5 Nei. Vi bør nettopp ikke det. Bryter brann eller epidemi løs i byen, da angår det oss alle. Mannskaper rykker ut for å redde liv. Samfunnet søker å hindre at ulykken brer seg. Det eldste bud i humanismens historie er at et menneske skylder å hjelpe sin bror.
- 10 Noen svarer at Vietnam er for langt borte til at vi kan vite hva som skjer.

Det er ikke sant. I dag er det like lett for de fleste nordmenn å skaffe seg kunnskaper om Vietnam-krigen som for de fleste amerikanere. Det er lettere for oss å få informasjonen enn for mange vietnamesere. De har nok med å kjempe.

15

Hvis vi ikke vet, er det ikke fordi vi ikke kan vite, men fordi vi ikke vil. En slik holdning er like dum som den er farlig.

20

Står vi utfor på ski, er det en dårlig idé å lukke øynene. Styrer den internasjonale utvikling mot en avgrunn, er det nyttig å se seg om etter en annen vei.

25

Vi skylder, så godt vi kan, å danne oss en mening om det som skjer i Vietnam. Mener vi at krigen kan og bør stanses, da skylder vi å gjøre hva vi kan for å få det til.

Andre, gode og sterke krefter, arbeider for det samme. U Thant gjør det. En voksende verdensopinion gjør det. Men først og fremst arbeider en intelligent og modig amerikansk minoritet for å endre sitt eget lands politikk. Denne

30 minoritet er et håp for Vietnam og en ære for Amerika.

Aldri før i krigshistorien har en så mektig nasjon brukt så enorme ressurser for å vinne en krig i et lite land så fjernt fra sine egne grenser. En hel verden grøsser over maktutfoldelsen.

35

Men aldri før har verden heller vært vitne til at et land i krig opplever - og tillater - en så kritisk selvransakelse og en så uttalt og åpen opposisjon mot regjeringens politikk. I dette ligger fremtidshåpet for amerikansk demokrati.

40 Denne amerikanske opposisjon - representert ved folk som William Fullbright, Robert Kennedy, George Kennan, Arthur Schlesinger og John Galbraith - hevder at president Johnsons krigspolitikk er et ulykksalig feilgrep, som bygger på en uriktig bedømmelse av situasjonen i Vietnam.

45 Etter mitt beste skjønn har opposisjonen rett og regjeringen feil.

I følge det resonnement som blir brukt for å rettferdiggjøre den amerikanske intervensjon, måtte De forente stater gripe inn for å hjelpe et selvstendig folk som ble utsatt for aggresjon fra en fremmed kommunistisk stat.

50

Dette resonnement svikter på alle punkter.

- Forestillingen om aggresjon utenfra er ikke holdbar. Den såkalte Mansfield-rapport, som ble lagt fram for det amerikanske senat for to år siden, slo fast at
55 fram til årsskiftet 1964/65, da amerikanske tropper ble sendt over for å hindre at regjeringen i Sør-Vietnam led militært nederlag, hadde infiltrasjonen nordfra vesentlig bestått av politiske kadre og militære instruktører. Selv ett år senere, da De forente stater hadde 170.000 mann i Sør-Vietnam, anslo rapporten antallet regulære nordvietnamesiske tropper i sør til 14.000. Det var med andre ord ikke
60 riktig at amerikanerne skred inn for å hjelpe et folk som var utsatt for utenlandsk overfall - selv forutsatt at man betrakter nordvietnameserne som utlendinger. Amerikanerne støttet en regjering som til tross for massiv økonomisk og materiell bistand fra De forente stater holdt på å ramle under et indre opprør.

65

- Heller ikke forestillingen om at frigjøringsfronten var kommunistisk, kan berettige den amerikanske intervensjon.

70 For det første kan forestillingen i seg selv diskuteres: Frigjøringsfrontens program har et bredt demokratisk sikte. Men la oss anta at fronten er dominert av kommunister. Det gis likevel ingen faste holdepunkter for å hevde, som det lenge ble gjort av talsmenn for den amerikanske regjering, at man stod overfor en monolittisk sammensvergelse som spente fra frigjøringsfronten over Nord-
75 Vietnam til China og Sovjet-Unionen. Dette var, som vi nå alle vet, et rent fantasifoster. Har vi å gjøre med kommunisme i Frigjøringsfronten, da er det en nasjonal kommunisme. Men endelig, og det er det viktigste: Amerika er da ikke berettiget til å gå til krig fordi det er kommunister med i spillet? Ikke mer enn Sovjet-regjeringen har rett til å starte krig mot en liberal opprørsbevegelse.

80

- Heller ikke holder den stikk, forestillingen om at De forente stater måtte innfri forpliktelser mot det sør-vietnamesiske folk. Det er i beste fall ytterst tvilsomt om folkets flertall ønsket hjelpen. De kretser som kom til makten i Saigon etter Geneve-konferansen, førte en brutalt diktatorisk politikk. Frigjøringsfrontens
85 framgang tyder på at det skjedde en bred folkereising mot det herskende styre. Amerikanerne har strevet hardt for å forbedre Saigon-regimet. Men selv valgene nylig - med sterk oppslutning om fredskandidatene - kan vanskelig tolkes som annet enn et ønske om en overenskomst med frigjøringsfronten. Som Galbraith sier: Hvis valgene ikke hadde vært manipulert, hvis alle hadde kunnet delta og
90 alle hadde kunnet stille lister, ville utslaget utvilsomt ha blitt enda langt sterkere.

Nå har da også Saigon-politiet tatt fredskandidatene under sin beskyttelse.

95 Meget tyder på at heller enn å støtte det vietnamesiske folk, er De forente staters militærmaskin i virkeligheten blitt brukt til å støtte et regime som flertallet av folket slåss for å befri seg fra.

Det er mulig at punkter i den analysen jeg her har gitt, kan diskuteres. Det er
100 mulig at man kan stille opp et bedre forsvar for De forente staters innblanding. Men i en sak som gjelder menneskers liv, er det ikke nok at argumentasjonen kanskje kan gjøres noe sterkere. Det er ikke forsvarlig å utløse så store lidelser ut fra så usikre forutsetninger.

105 La meg i den forbindelse sitere en amerikaner som har bedre greie på sitt lands militærpolitikk enn de fleste: «Hverken samvittighet eller forstand tilsier at De

forente stater er, bør eller kan bli hele verdens politimann. Tvertimot, erfaringen bekrefter hva menneskenaturen tilsier, at i de fleste tilfelle av indre
110 vold er den lokale befolkning selv best egnet til å ordne opp i forholdene, innenfor rammen av sine egne tradisjoner.» . . . «Vi har visselig intet brev på at vi skal redde vaklende regimer, som har nedkalt vold over seg selv ved med åpne øyne å avslå å innfri sine folks legitime forventninger.»

115 Disse kloke ord er uttalt av Robert S. McNamara, sjef for De forente staters forsvarsdepartement. Uttalelsen siktet ikke til Vietnam. Men det spørres om vi ikke her, fra autorativt hold, har fått den mest rammende karakteristikk som er gitt av den amerikanske Vietnam-politikk.

120 Dette er bakgrunnen for kravet om at De forente staters regjering må ta de skritt som er nødvendige for å nå fram til forhandlinger og fred.

Krigen er til ulykke for Vietnam og til skade for Amerika. Det er behov for De forente staters innsats på andre områder: i det hjemlige arbeid for sosial
125 utvikling og like vilkår for alle folkegrupper, i hjelpen til utviklingslandene, i videreføringen av forskning, teknikk og produksjon som kan bedre menneskehetens kår. Ved å stanse en krigføring som avler sorg og mismot hos dem som har tro på amerikansk demokrati, og ved i stedet å sette sine krefter inn for konstruktive oppgaver, ville De forente stater styrke sin anseelse, øke sin
130 innflytelse og fornye tilliten til de idealer som er nedfelt i den amerikanske konstitusjon.

En første forutsetning for fredsforhandlinger er at den amerikanske regjering uten betingelser stanser bombingene av Nord-Vietnam.

135 I fjor høst var vi somme her i landet som presset sterkt på med kravet om bombestans.

Da ble vi møtt med det svar at man ikke hadde sikkerhet for at nord-vietnameserne ville forhandle, selv om amerikanerne stanset bombingene. Det
140 ble hevdet at man først måtte ha visshet for at forhandlinger ville følge.

En tid etter fikk vi denne visshet. Ved årsskiftet erklærte den nordvietnamesiske regjering offisielt og med ettertrykk at så snart amerikanerne stanser bombingene
145 og de øvrige krigshandlinger mot Nord-Vietnam, vil man innlede drøftinger

med USA om de utestående problemer.

Hva gjorde så den amerikanske regjering?

150

Godtok man denne lenge etterlyste indikasjon?

Nei. President Johnson erklærte at før man kunne stanse bombingene, måtte man også vite at forhandlingene ville bli «produktive» og at motparten «ikke ville dra fordel» av den amerikanske tilbakeholdenhet.

155

Det er forståelig om Nord-Vietnam tviler på at den amerikanske president egentlig ønsker forhandlinger i det hele tatt.

160

Og det er vondt å se det blodige alternativ som nå utfolder seg, en desperat økning av kamphandlingene, nye, tragiske lidelser.

Dette angår Norge. Også vi har et lodd å legge i vektskålen. Vi kan vise at en sterk og informert norsk folkebevegelse slutter opp om opposisjonen mot president Johnsons Vietnam-politikk. Vi kan gi vår støtte til det radikale, demokratiske og progressive Amerika. Vi kan bidra til å forme en verdensopinion med slik kraft og tyngde at man må ta hensyn til den. Å tie i denne sak er å svikte Vietnam, å svikte Amerika og å svikte Norge.

165

170

Kilde

Garbo, Gunnar: I brennpunktet - Innlegg om utenrikspolitikk. Oslo 1969.

175

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vietnam-usa-og-norge>

180